13/04/2019

Η προσφορά του ορθοδόξου Κυπριακού μοναχισμού στην Εκκλησία και στο Έθνος

Εκκλησία της Κύπρου / Ι.Μ. Κύκκου και Τηλλυρίας

Του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κύκκου και Τηλλυρίας κ. κ. Νικηφόρου

Ο Ορθόδοξος κυπριακός μοναχισμός, που άρχισε να αναπτύσσεται ήδη από τον 4ο μ.Χ. αιώνα με την εγκατάσταση στην Κύπρο του περίφημου αναχωρητή Ιλαρίωνα του Μεγάλου και με το γνωστό ζήλο υπέρ του μοναχικού βίου του Αγίου Επιφανίου, συνεχίζει μια αδιάκοπη πορεία ζωής 16 αιώνων, εμφανίζοντας, αναλόγως των συνθηκών, των καιρών και των ιστορικών εξελίξεων, εποχές μείζονος ή ελάσσονος ακμής, αλλά, είτε ακμάζων, είτε προς καιρόν δοκιμαζόμενος, πρόσφερε υπέροχες υπηρεσίες, τόσο στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου και στην Ορθοδοξία ευρύτερα, όσο και προς τον κυπριακό ελληνισμό και το έθνος γενικότερα.

Κατά τη διάρκεια της μακράς πορείας Ζωης του ανέδειξε ο κυπριακός μοναχισμός άνδρες αγίους και σοφούς, που στάθηκαν για τους ανθρώπους πολύτιμοι χειραγωγοί στον ανηφορικό δρόμο της θεώσεως, ανέδειξε ακόμη οσίους και ασκητές, που υπήρξαν ακαταμάχητοι υπέρμαχοι της χριστιανικης αλήθειας. Οι άγιοι Αρακλείδιος, Επιφάνιος, Σπυρίδων, Θεοσέβιος, Δημητριανός, Ιωάννης ο Ελεήμων, Σωζόμενος, Αυξίβιος, Ιωάννης ο Λαμπαδιστής, Φίλων, Αναστάσιος, Ευφημιανός, Αλιόφωτος, Αλέξανδρος, Ησαΐας, Νείλος, Νεόφυτος ο Έγκλειστος και πλειάδα άλλη αγίων, οσίων και ασκητών είναι ονόματα, που λάμπρυναν το εκκλησιαστικό στερέωμα της Κύπρου και δόξασαν την Ορθοδοξία.

Μέσα επίσης από τις μοναστικές Αδελφότητες της Κύπρου ξεπήδησαν ιεράρχες, που εκλέισαν επισκοπικούς και αρχιεπισκοπικούς θρόνους, όχι μόνο της Εκκλησίας της Κύπρου, αλλά και άλλων ορθοδόξων Εκκλησιών, και με την αγιότητά τους έγιναν οι πνευματικοί πατέρες του λαού, που κοντά τους έβρισκε καθοδήγηση, αγάπη και δύναμη.

Αλλά στην ιστορική πορεία του κυπριακού μοναχισμού η υψηλή αγωνιστική διάθεση των μοναχών του σφράγισε ανεξίτηλα την εθνική μας ζωή. Μέσα στους μακρούς αιώνες της δουλείας, όταν ο λαός μας αποδυόταν σε μια τιτάνια προσπάθεια επιβιώσεως ενάντια στους διαφόρους κατακτητές, τα μοναστήρια μας στάθηκαν προπύργια ισχυρότατα, που, ως αδιάσπαστα μέλη της Εκκλησίας μας, διατήρησαν άσβεστη την Ορθόδοξη πίστη και αδούλωτη την εθνική ψυχή. Τα ορθόδοξα μοναστήρια της νήσου μας έπαιξαν ρόλο αποφασιστικό και σπουδαίο στη μεγάλη υπόθεση της εθνικής επιβιώσεως του κυπριακού ελληνισμού. Όταν οι κατά καιρούς διάφοροι κατακτητές προσπαθούσαν να αφομοιώσουν τον λαό μας, να εξαλείψουν τη γλώσσα του και τη θρησκεία του, να αλλοιώσουν την εθνική του φυσιογνωμία και τον ελληνορθόδοξο χαρακτηρά του, τα μοναστήρια μας έγιναν τότε σχολές σπουδής της θύραθεν και της ιεράς παιδείας, έγιναν σχολεία της Ορθοδοξίας και του Έλληνισμού. Ενδεικτικά μόνο αναφέρουμε τις Σχολές, που λειτουργούσαν ηδη από τον 12ο αιώνα, τόσο στη Μονή του Αγίου Χρυσοστόμου, όπου έμαθε και τα πρώτα του γράμματα ο Άγιος Νεόφυτος, όσο και στην Ιερά Μονή Κύκκου, όπου λειτουργούσε παρόμοια Σχολή, η οποία αναβαθμίστηκε αργότερα, κατά τον 18ο αιώνα, από τον Έφραίμ τον Αθηναίο, ο οποίος της έδωσε τη μορφή Ελληνικής Σχολής κατά τα πρότυπα των άλλων σχολών, που λειτουργούσαν στα διάφορα μέρη της Ελλάδας. Μέσα από τις Σχολές αυτές έβγαιναν άνδρες φωτισμένοι, και διεσπείροντο στην κοινωνία ως ιερείς, διδάσκαλοι, ιεροκήρυκες και εθνοκήρυκες, εδραιώνοντας έτσι την πίστη και σώζοντας την εθνική συνείδηση.

Αλλά και στους αγώνες του λαού μας για την πολυέραστη ελευθερία τα μοναστήρια μας ανεδεικνύοντο οι φυσικοί ηγέτες των αγώνων του και οι πρωταγωνιστές των επαναστάσεών του, με αποκορύφωμα τον πρόσφατο απελευθερωτικό αγώνα του 1955-59, που έφερε και πάλι στο προσκήνιο τις Μονές μας, και τις ανέδειξε για μια ακόμη φορά προπύργια αντιστάσεως και εθνικού παλμού.

Δίκαια λοιπόν ο ευσεβής λαός μας αποβλέπει προς τις ιερές Μονές μας ως προς κιβωτόν των θρησκευτικών και εθνικών παραδόσεων. Απέβησαν τα μοναστήρια μας διά μέσου των αιώνων φάροι τηλαυγείς, πνευματικοί και ηθικοί, θρησκευτικοί και εθνικοί, που επηρέασαν τη συνείδηση, την ηθική και πνευματική ανάπτυξη και την κοινωνική Ζωή του λαού μας, επιβεβαιώνοντας έτσι την ιστορική αλήθεια, ότι ο Ορθόδοξος Ανατολικός Μοναχισμός αποτελεί σύνοψη του Ευαγγελίου σ' όλη την κλίμακα της διδασκαλίας του, ως θεωρητικής και πρακτικής Ζωής.

Σήμερα, σε μια κοινωνία, όπου αγνοείται η τάξη των ηθικών αξιών και ατονούν οι υψηλές πνευματικές εφέσεις, το αίτημα, που τίθεται στον μοναχισμό μας, είναι, άφ ενός μέν να διατηρήσει τον βασικό προσανατολισμό του, που είναι η ηθική τελειότητα, η πνευματική ολοκλήρωση, η μέθεξη του Θεού και η κατά χάρη θέωση του ανθρώπου, αφ ετέρου δε να εντείνει τη δράση του, να κινήσει εκ νέου το πνεύμα του, να είναι εν εγρηγόρσει, να γνωρίζει τι γίνεται στον κόσμο σήμερα, να είναι στρατευμένος, για να προλάβει την πορεία της ζωής και την απειλητική επίδραση άλλων πολυωνύμων εγκοσμίων πνευμάτων.

Καλείται ο μοναχισμός μας σήμερα να αναζωογονήσει την αλκή του και να κατέλθει στον κοινωνικό στίβο μαχητικότερα, για να είναι σε θέση να επηρεάζει και σήμερα τη συνείδηση, την ηθική και πνευματική άνάπτυξη και την κοινωνική ζωή του ανθρώπου.

Και σήμερα τα μοναστήρια μας οφείλουν να εξακολουθήσουν να υψώνονται στο κυπριακό στερέωμα, ως μαρτυρία της ακαταλύτου ορμής της ανθρώπινης ψυχής προς τον αιώνιο Θεό και ως σύμβολο εμψυχώσεως εθνικής και επιρρώσεως ηθικής και πνευματικης. Και σήμερα, τέλος, σε μέρες χαλεπές και δυσχείμερες, που συσσωρευτικά εκδηλώνονται οι δοκιμασίες του λαού μας, ο κυπριακός μοναχισμός οφείλει να πρωτοστατεί από κάθε άποψη με εγκαρτέρηση και ευψυχία υπέρ του δοκιμαζόμενου από τον αλλόθρησκο εισβολέα ευσεβούς μαρτυρικού λαού μας.

Επιβάλλεται λοιπόν να εργαστούμε όλοι για ένα νέο μοναχισμό, αναζωογονημένο από τις πνευματικές συλλήψεις της εποχής μας ακμαίο και δυνατό, γιατί ο μοναχισμός είναι η εμπροσθοφυλακή της Εκκλησίας μας, και με ένα τέτοιο μοναχισμό η Εκκλησία μας αποκτά δύναμη και ευχέρεια κινήσεως σε όλους τους τομείς της δράσεως, διαθέτουσα άριστο έμψυχο υλικό, και μπορεί να εργάζεται άνετα για τη διάπλαση του ανθρώπου, ο οποίος θέλει την παρουσία της, και στις χαρές, και στις συμφορές, και στον πόνο του.

Πηγή: περιοδικό «Ενατενίσεις», τ.11